

Ontwerptafel Powerport Regio Moerdijk

Brede Welvaart

vertrouwelijk

 ONASTEDENBOUW

**STUDIO —
BEREIKBAAR**

**Strategy
Unit**

Inhoudsopgave

1.	Naar een aanpak brede welvaart voor Powerport	4
1.1	Aanleiding: naar een integrale visie en keuzes	4
1.2	Brede welvaart als instrument voor beter afgewogen besluiten	4
1.3	Opbouw van de analyse	5
2.	Brede welvaartsopgaven Powerport	6
2.1	Analysekader	6
2.2	Totaal indicatorwaardes Brede welvaart hier en nu	7
2.3	Brede welvaartsenveloppen Powerportregio Moerdijk	8
2.4	Brede welvaartsopgaven	24
3.	Hoe kan Brede welvaart de Powerport samenwerking helpen (eerste voorstel)	26
3.1	Naar Brede welvaart systematiek voor Powerport (eerste voorstel)	26

1. Naar een aanpak brede welvaart voor Powerport

1.1 Aanleiding: naar een integrale visie en keuzes

Tijdens het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) van Rijk en regio in juni 2023, is besloten om de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk op te starten. Na inventarisatie van relevante projecten in de regio Moerdijk, Drimmelen en Geertruidenberg (fase 1), is in fase 2a een technisch verdiepende analyse uitgevoerd.

Hierbij is geconcludeerd dat investeringen in energie-infrastructuur, zoals een 380 kV-station, leiden tot een zelfversterkende economische cyclus, waardoor de regio aantrekkelijker wordt voor nieuwe bedrijven. *Structurele oplossingen en een integrale visie zijn noodzakelijk om de regio toekomstbestendig te maken. Deze visie moet een balans vinden tussen economische groei, infrastructuurontwikkeling en leefbaarheid. **Het vraagt om nauwe samenwerking tussen rijk en regio om brede welvaartsuitdagingen effectief aan te pakken.***

Voor het schaalniveau van Powerport regio Moerdijk leidt dit tot aanbeveling:

- + Een verkenning naar beschikbare of beschikbaar te maken ruimte binnen het Powerport gebied buiten de hekken (...) moet inzicht geven in ruimteclaims, de impact op de leefomgeving, **brede welvaart** en noodzakelijke beleidsmaatregelen voor de verdere ontwikkeling van de Powerport-regio Moerdijk. Dit helpt bij het formuleren van een duidelijke strategische richting voor de regio, met het 380 kV-station als katalysator voor verdere duurzame groei.

1.2 Brede welvaart als instrument voor beter afgewogen besluiten

Brede welvaart is “alles wat mensen van waarde vinden.” Het toepassen van brede welvaart als systematiek betekent dan ook dat het perspectief van de mens – en alles wat die van waarde vindt – prominent meeweegt in afwegingen en keuzes die overheden of groepen van actoren maken. Voor verdiepende context over het begrip brede welvaart verwijzen wij naar *technische verdieping 2a* en de onlangs verschenen Uitvoeringsagenda brede welvaart 2024-2027 van provincie Noord-Brabant.

Brede welvaart kan Powerport-samenwerking helpen om beter afgewogen besluiten te nemen. Besluiten die gestoeld zijn op integrale analyses van de stand van zaken op brede welvaart en de ambities die partijen in de samenwerking vastgelegd hebben. Dit vertrekt vanuit het idee dat beter afwegen leidt tot betere besluiten. Betere besluiten waarin samenhang tussen beleidsdomeinen wordt geborgd. Betere besluiten doordat wordt meegewogen wat een besluit hier en nu betekent voor later in de tijd of voor elders in het land. En betere besluiten waarbij inzichtelijk is wat het effect is op verdeling van ruimte of verdeling tussen doelgroepen. De uitdaging voor de Powerportsamenwerking is om deze integrale afwegingen en beter afgewogen besluitvorming onderdeel te maken van de gezamenlijke agenda. In andere woorden: brede welvaart toepassingen vergt afspraken over het structureel toepassen van en sturen op brede welvaart.

1.3 Opbouw van de analyse

Bij het sturen op brede welvaart is het van belang een gedeeld beeld te hebben van de gezamenlijke brede welvaartsopgaven voor Powerport. Samen met het kernteam is een analyse uitgevoerd naar de stand van zaken van brede welvaart in het gebied en van de ambities die de powerport-partners op de thema's van brede welvaart hebben vastgelegd in beleid, zogeheten streefbeelden en drempelwaarden.

De **stand van zaken** van brede welvaart Powerport regio Moerdijk is gebaseerd op de 32 indicatoren uit de Regionale Monitor Brede Welvaart van het CBS en PBL. Rijksbeleid op brede welvaart wordt gebaseerd op deze monitor. Zo wordt de monitor als uitgangspunt genomen voor integratie van Brede welvaart in begrotingssystematiek van het Rijk en voor brede welvaartsanalyses in Regio Deals. Voor elk thema zijn enkele indicatoren gekozen die samen het thema representeren. In woorden van CBS:

“Een indicator is een statistisch gegeven waarvan wordt verondersteld dat het representatief is voor een fenomeen dat ermee wordt gemeten.”

Een representatieve indicator is een valide maatstaf voor een fenomeen. Zo wordt het bruto binnenlands product (bbp) algemeen gezien als een valide maatstaf voor de omvang van een economie en worden veranderingen in het volume van het bbp gezien als een valide maatstaf voor de mate van economische groei. Iedere indicator in de rMBW is representatief voor een thema van de brede welvaart maar kan een ander aspect van dat thema meten. Daarom is ieder thema waar mogelijk met meerdere indicatoren beschreven. Gezamenlijk geven de indicatoren een beeld van de brede welvaart.” (Regionale Monitor Brede Welvaart, 2024)

In de analyse brede welvaart powerport zijn naast het cijfer - de ranking van de gemeenten op de representatieve indicatoren - punten van duiding opgenomen. Zo is een mogelijke verklaring van lage rankings op het thema gezondheid de relatief hoge gemiddelde leeftijdsopbouw in powerport.

Politiek belangrijke punten op de thema's van brede welvaart worden verpakt in vigerend beleid zoals omgevingsvisies en bestuursakkoorden. Politiek vastgestelde 'streefwaarden' op de thema's van brede welvaart van Rijk, provincie en de drie gemeenten zijn als **ambities (streefbeelden)** opgenomen. Ook zijn ervaringen van inwoners opgenomen. Wanneer we straks de brede welvaartsopgaven van Powerport inbrengen in de discussie is het immers belangrijk dat we niet alleen van uitgaan hoe we ervoor staan als regio, maar ook welke kant we op willen bewegen. Deze brede welvaartsafweging op stand van zaken en ambities biedt geen alomvattend oordeel. Keuzes maken blijft altijd maatwerk en de punten die partners op dat moment belangrijk vinden, worden op dat moment ingebracht in de discussie en besluitvorming. De brede welvaart-analyse vormt het vertrekpunt.

2. Brede welvaartsopgaven Powerport

2.1 Analysekader

Om de stand van zaken en gewenste richting van brede welvaart te begrijpen, hebben we een benadering ontwikkeld waarin per thema vanuit verschillende perspectieven wordt gekeken: de brede welvaartsenvelop. Op elk van de 8 thema's van brede welvaart 'hier en nu' stellen we een dergelijke envelop op. Deze vormen in latere fases de inhoudelijke onderbouwing onder te maken afwegingen. Deze vormen in latere fases de inhoudelijke onderbouwing onder te maken afwegingen.

1. Score

De huidige indicatorwaardes uit Regionale Monitor Brede Welvaart (rMBW) op een van de 8 hoofdthema's van brede welvaart 'hier en nu': Welzijn, Materiële welvaart, Gezondheid, Arbeid en vrije tijd, Wonen, Samenleving, Veiligheid, Milieu (bron: CBS, 2024).

Iedere indicator in de rMBW is representatief voor een thema van de brede welvaart. Ieder thema is door het CBS met meerdere indicatoren beschreven inclusief de ontwikkeling over periode 2015-2022.

2. Duiding

Mogelijke logische verklaringen voor indicatorwaardes vanuit verdiepend onderzoek en indicatoren op detailniveau en waar mogelijk kernniveau. Het meest recente cijfer is genomen, nooit langer dan 5 jaar terug (2019 en later) tenzij anders vermeld.

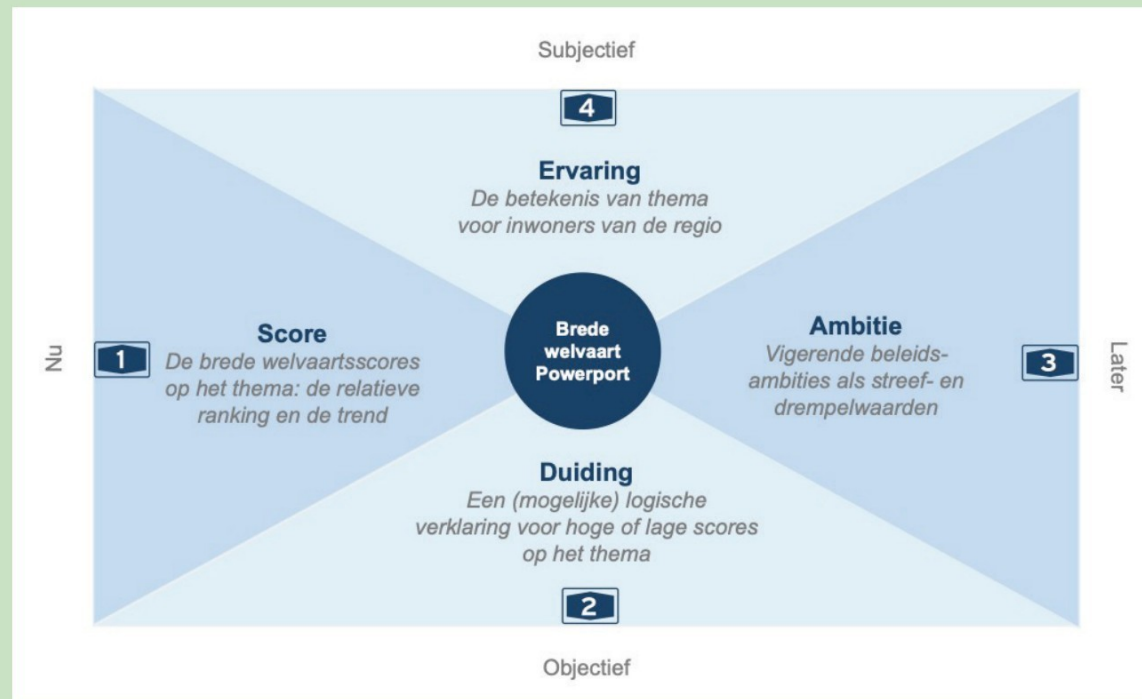
3. Ervaring

Ervaring van mensen vanuit enquêtering, leefbaarheidsvisies en oproepen in nieuwsmedia.

4. Ambitie

Streefwaarden op basis van beleidsindicatoren uit vastgestelde beleidsdocumenten.

- + Rijk: Regeerprogramma, ontwerp-Nota ruimte
- + Provincie: bestuursakkoord, beleidskaders, Brabantse Omgevingsvisie (<https://www.brabant.nl/onderwerpen/omgevingsbeleid/beleidskaders/>)
- + Gemeenten: Omgevingsvisie, langjarige beleidsnota's

2.2 Totaal indicatorwaardes Brede welvaart hier en nu

Brede welvaart 'hier en nu' betreft de persoonlijke kenmerken van mensen en de kwaliteit van de omgeving waarin zij leven.

Standcijfers = #	Trendcijfer (tov vorig jaar) = Δ
Bovenste kwartiel (= top 25%)	> = positieve ontwikkeling
Middenpositie	< = negatieve ontwikkeling
Onderste kwartiel (= bottom 25%)	- = neutraal

Thema BW	Indicator BW	Gemeente Moerdijk		Gemeente Drimmelen		Gemeente Geertruiden- berg		COROP West		PROV. Brabant	
		#	Δ	#	Δ	#	Δ	#	Δ	#	Δ
Welzijn	1. Tevredenheid leven	94/220	-	67/220	-			29/40	-	6/12	-
	2. Tevredenheid vrije tijd	25/226	-	202/226	-			28/40	-	9/12	-
Matr. welvaart	3. Besteedbaar inkomen	138/342	>	89/342	>	179/342	>	13/40	>	2/12	>
	4. Bruto bin. product							8/40	>	3/12	>
Gezondheid	5. Overgewicht	256/340	-	294/340	-	327/340	-	32/40	-	8/12	-
	6. Ervaren gezondheid	241/340	-	245/340	-	319/340	-	31/40	-	7/12	-
	7. Levensverwachting	291/338	-	171/338	-	252/338	-				
	8. Langdurige ziekten	121/340	-	192/340	-	243/340	<	20/40	-	5/12	-
Arbeid en vrije tijd	9. Netto arbeidsparticipatie	173/342	>	124/342	>	72/342	>	26/40	>	5/12	>
	10. Bruto arbeidsparticipatie	176/342	>	134/342	>	80/342	>	24/40	>	6/12	>
	11. Hoogopgeleide bevolking	282/342	>	223/342	>	286/342	>	15/40	>	4/12	>
	12. Werkloosheid	152/342	>	60/342	>	60/342	>	15/40	>	2/12	>
	13. Vacaturegraad									6/12	>
	14. Tevredenheid reistijd/afstand tot ov	206/342	-	102/342	-	102/342	-	14/40	-	4/12	-
Wonen	15. Tevredenheid woonomg.							27/40	-	7/12	>
	16. Tevredenheid woning							18/40	-	6/12	-
	17. Afstand sportterrein	35/342	-	237/342	-	87/342	-	13/40	-	4/12	-
	18. Afstand basisschool	74/342	-	172/342	<	14/342	-	9/40	-	3/12	-
Samenleving	19. Afstand café	242/342	<	3/342	-	14/342	<	7/40	<	2/12	-
	20. Contact familie, vrienden	30/236	-	75/236	-			9/40	-	5/12	-
	21. Vertrouwen instituties	216/231	-	165/231	-			31/40	-	6/12	-
	22. Vertrouwen anderen	194/227	-	157/227	-			32/40	-	8/12	-
Veiligheid	23. Vrijwilligerswerk	171/236	-	163/236	-			37/40	-	7/12	-
	24. Vaak onveilig voelen									6/12	-
	25. Ondervonden delicten									7/12	-
	26. Geregistreerde misdrijven	263/339	-	123/339	-	214/339				9/12	>
Milieu	27. Natuurgebied/inwoner	180/342	-	85/342	-	273/342	-	19/40	-	7/12	-
	28. Emissies van fijnstof lucht	269/342	-	77/342	>	303/342	>	25/40	>	7/12	>
	29. Afstand openbaar groen	224/342	-	320/342	-	57/342	-	13/40	-	4/12	-
	30. Natuur en bosgebieden	256/342	-	104/342	-	278/342	-	19/40	-	3/12	-
	31. Broeikasemissie/inwoner	338/342	-	236/342	-	340/342	>	35/40	>	8/12	>
	32. Kwal. zwemwater binnen		-	138/229	-		-	16/40	>	3/12	-
	33. Kwal. zwemwater kust		-		-		-	16/40	-	3/12	-
Aantal keer top-kwartiel		4/25		4/26		6/19		4/28		8/32	
Aantal keer bottom-kwartiel		12/25		4/26		8/19		6/28		2/32	

Envelop 1: Welzijn

1. Score

(wat zien we?)

Indicator BW	Gemeente Moerdijk		Gemeente Drimmelen		Gemeente Geertr.	
	#	Δ	#	Δ	#	Δ
Tevredenheid leven	94/220	-	67/220	-		-
Tevredenheid vrije tijd	25/226	-	202/226	-		-

2. Duiding

(wat zijn mogelijke verklaringen?)

Tevredenheid leven en vrije tijd

- + Naar verwachting neemt de recreatieve druk in de gemeente Moerdijk toe richting de toekomst (Atlas Moerdijk 2040)
- + In Moerdijk en Drimmelen hebben gemiddeld meer ouderen (65+) een (zeer) lage veerkracht dan gemiddeld in Brabant., In de groep 18-64 jarigen zijn er juist gemiddeld minder mensen met een (zeer) lage veerkracht (Brabantscan, 2024)

3. Ambitie (wat willen de partners?)

a. Rijk

Het kabinet wil de bestaanszekerheid van mensen vergroten: Werkzekerheid, Inkomenszekerheid, Betaalbaar wonen en toegankelijke publieke voorzieningen, Integratie en maatschappelijke samenhang (Regeerprogramma)

b. Provincie Brabant

Bij het ontwikkelen en vormgeven van nieuwe functies in een gebied moet ook rekening worden gehouden met de minder zichtbare kwetsbare onderwerpen, zoals sociale draagkracht, welbevinden en gezondheid (Brabantse Omgevingsvisie)

c. Powerportgemeenten

D: Drimmelen streeft naar levendige dorpen met een sterke gemeenschapszin, waar inwoners zich verbonden voelen en actief deelnemen aan de samenleving. Drimmelen wil haar unieke blauwgroene karakter benutten door recreatie en toerisme te stimuleren, met respect voor natuur en landschap (Omgevingsvisie)

G: We versterken de maatschappelijke infrastructuur/sociale basis. Dit doen we onder meer door ontmoetingsplekken voor inwoners te faciliteren en zo de sociale cohesie te bevorderen. We stimuleren inwonersinitiatieven (Programmaplan Mens en Zorg 2023-2027); De gemeente Geertruidenberg streeft ernaar recreatie en toerisme te versterken; Het netwerk van recreatieve routes willen we verder ontwikkelen (Omgevingsvisie)

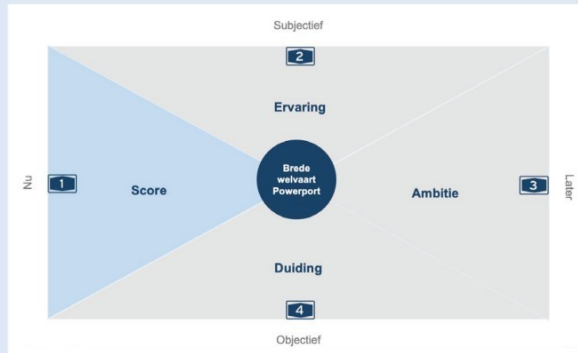
M: -

4. Ervaring (wat betekent dit voor inwoners?)

- + Leefbaarheid betekent voor bewoners van het dorp Moerdijk gelukkig zijn op de plek waar zij wonen. Dit geluk staat onder druk. Bewoners vinden kernwaarden "duidelijkheid, rust, ruimte erkenning en een sterke sociale structuur" belangrijk (Leefbaarheid in Moerdijk: onze visie, 2024)
- + In 2024 is de visie Lage Zwaluwe opgesteld en vastgesteld door de gemeenteraad. De visie is een coproductie tussen de bewoners en de gemeente. Eén van de belangrijkste wensen van Lage Zwaluwe is "de realisatie van een levendig dorpshart. Een ontmoetingsplein met een open sfeer en een variatie aan functies, waardoor het een bruisende ontmoetingsplek wordt voor de gemeenschap". "Een dorps huis in het dorps hart verstevigd de centrale ontmoetingsplek als hart van het levendig dorp"

Envelop 2: Materiële welvaart

1. Score

(wat zien we?)

Indicator BW	Gemeente Moerdijk		Gemeente Drimmelen		Gemeente Geertr.	
	#	Δ	#	Δ	#	Δ
Besteedbaar inkomen	138/342	>	89/34	>	179/342	>
Bruto bin. product						

2. Duiding

(wat zijn mogelijke verklaringen?)

Besteedbaar inkomen

- + Het gemiddeld inkomen van de drie gemeenten €30.000-31.500) is gelijk aan het Nederland gemiddelde (€31.000)(CBS, 2024)
- + Alle powerport gemeenten hebben een fors lager aandeel mensen met een laag inkomen: 3% tov 8% landelijk (CBS, 2024)
- + Sociaal-economische status (SES) in de powerportgemeenten is vergelijkbaar met het landelijk en Brabantse gemiddelde (CBS, Brabantscan 2024)

Economie

- + In 2023 kromp de regionale economie van West-Brabant 2023 terwijl nationaal de economie licht groeide (CBS, 2024)
- + Alle powerportgemeenten hebben een 10-15% hogere bedrijvendichtheid (aantal bedrijven per 1000 inwoners) dan landelijk gemiddeld (CBS, 2024)
- + Door schaarste aan bedrijventerreinen, zullen binnen nu en 10 jaar steeds meer MKB-ondernemers gemeente Moerdijk verlaten (Atlas Moerdijk 2040)

3. Ambitie (wat willen de partners?)

a. Rijk

Onze Nederlandse industrie is van groot belang voor ons verdienvermogen. Het is van belang dat we onze fabrieken behouden. Er is een grote toekomst voor bedrijven die schoon zijn, en toegevoegde waarde leveren voor Nederland; Versterking koopkracht en brede aanpak van armoede en schulden (Regeerprogramma)

b. Provincie Brabant

Brabant wil in 2030 een duurzame en welvarende economie zijn: Brabant is een vooraanstaande speler in Europees innovatiesysteem (gemeten in positie RIS), Brabant heeft internationaal een uitstekende economische concurrentiepositie (gemeten in positie RCI), In de Brabantse samenleving plukt iedereen de vruchten van economisch succes (gemeten in BW-index Rabobank) (Beleidskader Economie); Slimme, circulaire en slagvaardige agrarische bedrijven in een innovatief en hoogwaardig ecosysteem van bedrijven en partners (Beleidskader Landbouw en Voedsel)

c. Powerportgemeenten

D: Winkels en (agrarische) bedrijven dragen bij aan de leefbaarheid en reuring in onze gemeente. Gemeente faciliteert groeiende behoefte aan bedrijventerreinen om ruimte te bieden aan lokale ondernemers en verduurzaming bedrijventerreinen (Omgevingsvisie)

G: We maken op de bedrijventerreinen voldoende ruimte voor bedrijven om zich ook in de toekomst te vestigen en blijven ontwikkelen (Omgevingsvisie)

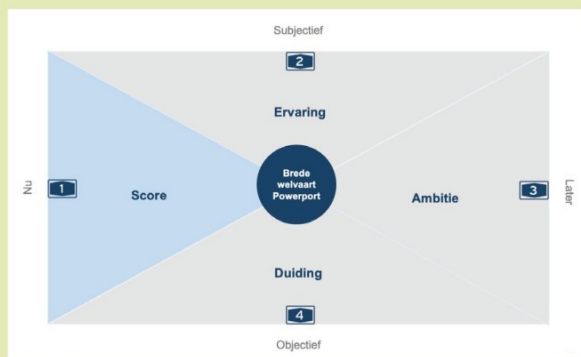
M: Economie als dienend aan de samenleving in Moerdijk, en niet andersom; Extra ruimte op lokale bedrijventerreinen voor het MKB (Omgevingsvisie)

4. Ervaring (wat betekent dit voor inwoners?)

- + Landelijk gaf 8% van de huishoudens in 2022 aan moeite te hebben met rondkomen, terwijl dit percentage in de genoemde gemeenten varieert tussen 10% en 15% (CBS, 2024)
- + Het aandeel mensen dat financiële stress ervaart ligt met 12-14% in de drie gemeenten op of onder het Brabants gemiddelde (14%) en onder het nationaal gemiddelde (15%) (Brabantscan, CBS, 2024)

Envelop 3: Gezondheid

1. Score (wat zien we?)

Indicator BW	Gemeente Moerdijk		Gemeente Drimmelen		Gemeente Geetr.	
	#	Δ	#	Δ	#	Δ
Overgewicht	256/340	-	294/340	-	327/340	-
Ervaren gezondheid	241/340	-	245/340	-	319/340	-
Levens- verwachting	291/338	-	171/338	-	252/338	-
Langdurige ziekten	121/340	-	192/340	-	243/340	<

2. Duiding (wat zijn mogelijke verklaringen?)

Overgewicht en ervaren gezondheid

- + In alle gemeenten is het aandeel mensen met ernstig overgewicht fors hoger dan gemiddeld. Grote verschillen in overgewicht kernen en buurten (RIVM, 2023)
- + 47% van NL voldoet aan de beweegrichtlijn, de Powerport- gemeenten scoren ondergemiddeld (38-40%) (RIVM, 2023)
- + Grienden (Drimmelen) en Geerttruidenberg-West zijn voorbeelden van wijken met onderprestatie op beweegrichtlijn, overgewicht en alcoholgebruik (RIVM, 2023)
- + Score op beweegvriendelijke omgeving is in Drimmelen ondergemiddeld (Kenniscentrum Sport en Bewegen, 2024)
- + Grote verschillen ervaren gezondheid tussen buurten: van 57% met (zeer)goede ervaren gezondheid in Grienden tot 81% in Hooge Zwaluwe (RIVM, 2023)

Langdurig ziekten en levensverwachting

- + Voor alle kernen in Moerdijk geldt dat de bevolking ouder is dan het Brabants gemiddelde, wat op meer negatieve gezondheidseffecten kan duiden (Atlas Moerdijk 2040)
- + Onderprestatie op gezondheid wordt niet verklaard door sociaal-economische status (vaak een drijver). De SES is in iedere gemeente bovengemiddeld (Brabantscan, 2024)
- + Nauwelijks gezondheidsverschillen tussen kernen van Moerdijk, woonplaatsen rond havengebied scoren niet afwijkend (Gezondheidsverkenning Moerdijk 2016-2019)
- + In Moerdijk is er een verband tussen concentratie van NO₂, NO, NO_x, PM₁₀ en klachten die worden gerapporteerd aan de huisarts (Gezondheidsverkenning Moerdijk 2016-2019)
- + In Moerdijk is er een hoger risico op acute luchtweginfecties (Gezondheidsverkenning Moerdijk 2016-2019)

3. Ambitie (wat willen de partners?)

a. Rijk

Preventie meer centraal, inclusief sport en bewegen, om de gezondheid te verbeteren, gezondheidsverschillen te verkleinen en de zorgvraag te beheersen (Regeerprogramma)

b. Provincie Brabant

3 gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030. De provincie zet in op preventie: schone lucht, fiets- en wandel-infrastructuur, Gezond aanbod van voedsel, Verbeteraanpak hitte- en wateroverlast, Nabijheid van natuur en groen om te kunnen bewegen (Beleidskader Gezondheid 2021-2030).

c. Powerportgemeenten

Drimmelen: De dorpen willen we zo inrichten dat ze uitdagen tot bewegen en ontmoeten. Voldoende plekken om te sporten, bewegen en ontmoeten (Gezondheid Drimmelen)

Geertruidenberg: We stimuleren bewust en actief (samen)leven waarbij de nadruk ligt op preventie en het vroeg signaleren van problemen; Alle inwoners nemen verantwoordelijkheid én initiatief om fysiek, mentaal en sociaal, gezond en fit te blijven, zich te blijven ontwikkelen, weerbaar te zijn en er te zijn voor een ander (Programmaplan Mens en Zorg 2023-2027)

Moerdijk: Gezondheid van onze inwoners bevorderen. Hierbij ligt de focus op preventie, dus het voorkomen van ziekten en minder op zorg (Lokaal preventieakkoord Moerdijk 2030)

4. Ervaring (wat betekent dit voor inwoners?)

- + In de gemeenten beoordelen inwoners hun gezondheid als (zeer) goed. De trend is in ieder gemeente ten opzichte van 2020 wel negatief (3-5% minder mensen ervaart de gezondheid als (zeer)goed)
- + Inwoners die het industrieterrein als een bedreiging of zware belasting ervaren, vaker en langduriger klachten hebben als moeheid, misselijkheid en buikpijn (Gezondheidsverkenning Moerdijk 2016-2019)
- + In iedere gemeente is het aandeel van de inwoners dat zich lichamelijk gezond voelt hoger (83-86%) en dan het Brabants gemiddelde (80%) (RIVM, 2019)
- + Een gezonde leefomgeving is na het ontwikkelen van voldoende woningen de belangrijkste opgave voor inwoners van gemeente Moerdijk (Inwonersenquête Omgevingsvisie Moerdijk, 2021).

Envelop 4: Arbeid en vrije tijd

1. Score

(wat zien we?)

Indicator BW	Gemeente Moerdijk		Gemeente Drimmelen		Gemeente Geertr.	
	#	Δ	#	Δ	#	Δ
Netto arbeids- participatie	173/3 42	>	124/342	>	72/342	>
Bruto arbeids- participatie	176/3 42	>	134/342	>	80/342	>
Hoogopgeleide bevolking	282/3 42	>	223/342	>	286/342	>
Werkloosheid	152/3 42	>	60/342	>	60/342	>
Vacaturegraad						
Tevredenheid reistijd	206/3 42	-	102/342	-	102/342	-

2. Duiding

(wat zijn mogelijke verklaringen?)

Arbeidsparticipatie, werkloosheid en vacatures

- + De haven van Moerdijk vormt de belangrijkste concentratie van werkgelegenheid in de Powerport Regio. Realisatie van LPM levert 6000-9000 additionele banen op. In West-Brabant zijn er sinds 2015 meer arbeidsplaatsen dan werkenden (Atlas Moerdijk 2040).
- + Kenmerkend voor de economische situatie van de regio zijn een laag werkloosheidspercentage - Geertruidenberg 3,0%, Drimmelen 2,8% en Moerdijk 3,2% tov van 3,5% landelijk gemiddeld - een lage banenindex, een positieve ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen en een hoog aandeel ZZP'ers t.o.v. Nederland (CBS, 2024)

Opleidingsniveau en tevredenheid reistijd

- + Bewoners en werknemers in gemeente Moerdijk zijn sterk auto-geïntereerd, de bereikbaarheid per ov is in de westen van de gemeente minder (Atlas Moerdijk 2040)
- + In de gemeente Geertruidenberg heeft 27% van de inwoners van 15 tot 75 jaar een hoog opleidingsniveau, in Drimmelen is dit 25%, en in Moerdijk 26%. Het landelijk gemiddelde ligt op 30% (Arbeidsmarktinzicht)

3. Ambitie (wat willen de partners?)

a. Rijk

Het kabinet wil de kwaliteit van werk verhogen; Om een sterke economie te realiseren, moeten we keuzes maken over het soort werk dat we stimuleren; het kabinet [wij] de productiviteit verhogen door prioriteit te geven aan de toepassing van innovatie en arbeids-besparende technologieën; duurzame arbeidsparticipatie verhogen; betere matching op de arbeidsmarkt (Regeerprogramma); Om bij de top te blijven behoren, moeten we blijven werken aan onze bereikbaarheid: instandhouding bestaande infrastructuur en bouw van nieuwe wegen, spoor en vaarwegennetwerk (Regeerprogramma)

b. Provincie Brabant

Kwalitatieve werkgebieden als randvoorwaarde voor een circulaire Economie (Ruimtelijk Voorstel); Voldoende en ontwikkeld talent voor de grote opgaven voor Brabant, Verhoging van de arbeidsparticipatie, Innovatie voor een grotere arbeidsproductiviteit (Beleidskaders Economie en Wonen & Werken)

c. Powerportgemeenten

D: Gemeente faciliteert groeiende behoefte aan bedrijventerreinen om ruimte te bieden aan lokale ondernemers en verduurzaming bedrijventerreinen (uitbreiding Thijssenweg en Brieltjenspolde) (Omgevingsvisie)

G: We stimuleren duurzaam ondernemerschap en positioneren Dombosch als een regionaal bedrijventerrein voor bedrijvigheid. (Omgevingsvisie); We versterken de financiële zelfredzaamheid van onze inwoners (Programmaplan Mens en Zorg 2023-2027)

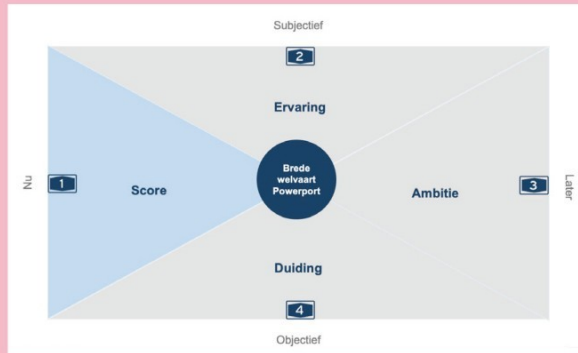
M: Inzet op toekomstbestendige werkgelegenheid, doorontwikkeling HiM tot het belangrijkste haven- en industrie-complex binnen de Vlaams-Nederlandse Delta op het gebied van duurzame logistiek, -chemie en -procesindustrie; Verbeteren bereikbaarheid van het HiM voor personenvervoer;

4. Ervaring (wat betekent dit voor inwoners?)

- + Ongeveer 80% van de werkende inwoners in deze gemeenten is tevreden met hun huidige baan, vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde (CBS, 2024);
- + Circa 35% van de werkenden in deze regio's ervaart een hoge werkdruk, hoger dan het landelijke gemiddelde van 30% (CBS, 2024); ca 70% van de werkende inwoners tevreden is met de balans tussen werk en privéleven, vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde (Arbeidsmarktinzicht)
- + Goede bereikbaarheid wordt als onderscheidend vermogen van gemeente Moerdijk gezien (Inwonersenquête Omgevingsvisie, 2021)
- + Uit de Inwonersenquête Omgevingsvisie Moerdijk (2021) blijkt dat 60% van de inwoners tevreden is over de werkgelegenheid in de gemeente.

Envelop 5: Wonen

1. Score

(wat zien we?)

Indicator BW	Gemeente Moerdijk		Gemeente Drimmelen		Gemeente Geetr.	
	#	Δ	#	Δ	#	Δ
Tevredenheid woonomg.						
Tevredenheid woning						
Afstand sportterrein	35/342	-	237/342	-	87/342	-
Afstand basisschool	74/342	-	172/342	<	14/342	-
Afstand café	242/342	<	3/342	-	14/342	<

2. Duiding

(wat zijn mogelijke verklaringen?)

Woonomgeving

- + In alle kernen van gemeente Moerdijk is er onvoldoende planvoorraad in woningen om de behoefte op te vangen (Atlas Moerdijk 2040)
- + In de gemeente Drimmelen is voldoende planvoorraad om de ambities (1500 woningen) + eventueel extra aan woonbehoefte op te vangen (Regionale woningbouwmonitor, 2024).
- + Autonome behoefte van de regio wordt versterkt door komst Logistiek Park Moerdijk met een additionele behoefte van ca 1000 woningen (Atlas Moerdijk 2040)
- + De grotere Moerdijkse kernen Zevenbergen, Klundert, Fijnaart en Willemstad zijn aantrekkelijk voor gezinnen, gemeten naar verhuissaldo (Atlas Moerdijk 2040)

Voorzieningen

- + Gemiddeld scoort iedere kern uit de Powerportregio ruime voldoende op de leefbarometer, maar overal trekken voorzieningen het gemiddelde omlaag met een 'negatieve' tot 'zeer grote negatieve bijdrage' (Leefbarometer, 2022)
- + Hoewel niet zichtbaar in cijfers afstand tot sportterrein en basisschool is de algehele afstand tot voorzieningen in gemeente Moerdijk hoger dan gemiddeld. Tussen kernen komen grote verschillen in nabijheid van voorzieningen voor. Verschillende kernen hebben geen huisarts (Atlas Moerdijk 2040)

3. Ambitie (wat willen de partners?)

a. Rijk

Schaarse ruimte eerlijk verdelen; Bouw van meer passende en betaal-bare woningen (100.000 p.j); Beter benutten van bestaande gebouwen en verbeteren leefbaarheid in wijken en dorpen (Regeerprogramma)

b. Provincie Brabant

Met cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd bijdragen aan een gezonde en aantrekkelijke omgeving om te wonen, werken en verblijven, waar voldoende te doen en te beleven is en waar cultuurhistorie behouden blijft en de sectoren worden verbonden met de maatschappelijke opgaven (Beleidskader Levendig Brabant)

c. Powerportgemeenten

D: Toevoegen van 1500 woningen in de periode 2022 t/m 2030; Lokale vraag en aanbod beter op elkaar kunnen aansluiten; Leefomgeving is toegankelijk en veilig voor alle inwoners (...) In de dorpen Made, Terheijden en Lage Zwaluwe streven we naar een hoger voorzieningenniveau (Omgevingsvisie en Programma Wonen)

G: In onze gemeente is het fijn om te wonen en leven; Tot 2030 omvat de vraag naar nieuwe woningen in onze gemeente nog zo'n 690 woningen. We gaan op zoek naar locaties voor deze nieuwe woningen; We zetten maximaal in op een omgeving die uitnodigt om te bewegen, spelen en ontmoeten (Omgevingsvisie); Er zijn voldoende woningen voor aandachtsgroepen en ouderen, perspectief voor kwetsbare wijken en duurzame huisvesting bereikbaar voor iedereen (Programma wonen 2023-2027)

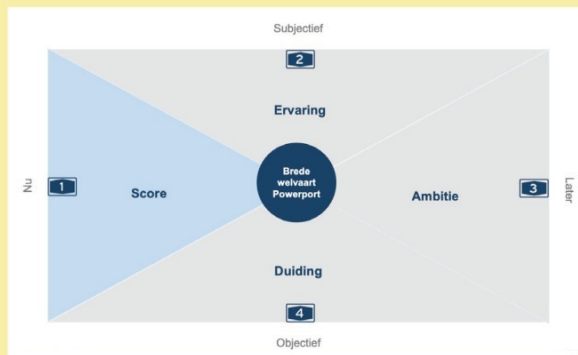
M: Versterken stadse én dorpse leefomgeving; Bijdragen aan de vitaliteit van de kernen, veilige en gezonde leefomgeving, goede bereikbaarheid, beweegvriendelijke leefomgeving; Verandering van leefbaarheid moet worden gecompenseerd/ Bij realisatie van rijks-energie-infrastructuur moet leefbaarheid en toekomstbestendig perspectief voor onze inwoners zijn geborgd; Geluidsneutrale invulling van het HiM; (Omgevingsvisie)

4. Ervaring (wat betekent dit voor inwoners?)

- + Ontwikkelen van voldoende woningen is voor inwoners van gemeente Moerdijk belangrijkste opgave (Inwonersenquête Omgevingsvisie, 2021)
- + Voorzieningen en winkels worden als onderscheidend vermogen van gemeente Moerdijk gezien (Inwonersenquête Omgevingsvisie, 2021)
- + Uit dorpsvisie Lage Zwaluwe blijkt dat inwoners van het dorp een grote prioriteit geven aan het bijbouwen van woningen. Uit dorpsvisie Lage Zwaluwe blijkt dat inwoners van het dorp een grote prioriteit geven aan het bijbouwen van woningen (dorpsvisie Lage Zwaluwe 2024). In de visie zijn extra potentiële woningbouwlocaties opgenomen met als doel het voorzieningenniveau te handhaven/te versterken. In de dorpsvisie Lage Zwaluwe is vastgelegd dat het gebied tussen de Flierstraat en de Amer potenties biedt voor recreatie, spelen, groen en water en verkeersmogelijkheden. "Door dit gebied beter te benutten, wordt de band met de Biesbosch en de Amer versterkt, wat bijdraagt aan de herkenbare identiteit van het dorp" (dorpsvisie Lage Zwaluwe 2024)
- + Leefbaarheid betekent voor bewoners van het dorp Moerdijk gelukkig zijn op de plek waar zij wonen. Dit geluk staat onder druk; Onzekerheid over de toekomst mag daarbij niet langer ten koste gaan van keuzevrijheid en woningwaarde; Bewoners willen elkaar en voorzieningen blijven vasthouden: basisschool, beweging op woningmarkt, nieuwe vrijwilligers en ons-kent-ons gevoel essentieel (Leefbaarheid in Moerdijk: onze visie, 2024)

Envelop 6: Samenleving

1. Score

(wat zien we?)

Indicator BW	Gemeente Moerdijk		Gemeente Drimmelen		Gemeente Geetr.	
	#	Δ	#	Δ	#	Δ
Contact familie, vrienden	30/236	-	75/236	-		
Vertrouwen instituties	216/231	-	165/231	-		
Vertrouwen anderen	194/227	-	157/227	-		
Vrijwilligers werk	171/236	-	163/236	-		

2. Duiding

(wat zijn mogelijke verklaringen?)

Samenleven

+ pm

Vertrouwen in overheid

- + In gemeente Geertruidenberg zijn mensen het meest tevreden over de ruimte die zij van het gemeentebestuur krijgen om ideeën in te brengen en het minst over 'de gemeente doet wat ze zegt'. Jonge mensen hebben meer vertrouwen a over de wijze waarop de gemeente bestuurt (Burgerpeiling Waarstaatjegemeente 2023)

3. Ambitie (wat willen de partners?)

a. Rijk

Integratie en maatschappelijke samenhang; Het streven is een samenleving die beter voorbereid is op verstoringen; Persoonlijke vrijheden worden versterkt; Grote opgaven zoals wonen, bestaanszekerheid en de energietransitie moeten in *gezamenlijkheid* worden opgepakt; Goed bestuur voor de burger (Regeerprogramma)

b. Provincie Brabant

Bij het ontwikkelen en vormgeven van nieuwe functies in een gebied moet ook rekening worden gehouden met de minder zichtbare kwetsbare onderwerpen, zoals sociale draagkracht, welbevinden en gezondheid (Brabantse Omgevingsvisie)

c. Powerportgemeenten

D: Iedere inwoner, ongeacht leeftijd, afkomst, sociale klasse of beperking, kan deelnemen aan de (fysieke) samenleving; In de kleinere dorpen behouden we de basis, zoals een ontmoetingsplek (Omgevingsvisie); het vertrouwen tussen burgers en gemeentelijke organisatie vergroten (Integraal. Veiligheidsbeleid 2023-2026)

G: Er is ruimte om elkaar te ontmoeten, de leefomgeving is toegankelijk en veilig voor alle inwoners; We stimuleren inwoners om actief deel te nemen aan de maatschappij; het vertrouwen tussen burgers en gemeentelijke organisatie vergroten (Integraal. Veiligheidsbeleid 2023-2026)

M: Versterking van de sociale infrastructuur, bijvoorbeeld door het faciliteren van vrijwilligersorganisaties, het verenigingsleven of benodigde voorzieningen.

4. Ervaring (wat betekent dit voor inwoners?)

- + Bewoners van het dorp Moerdijk ervaren last van onzekerheid en verwachten duidelijkheid van overheden bij verschillende toekomstscenario's: concretisering in vertrekscenario, Moerdijkregeling en handelingsperspectief voor huurders.; Het aantal arbeidsmigranten moet volgens bewoners van het dorp Moerdijk in verhouding blijven tot de schaal van het dorp (Leefbaarheid in Moerdijk: onze visie, 2024)
- + Kenmerkend voor het leven in gemeente Moerdijk vinden inwoners de verbondenheid met het dorp en het ons-kent-ons gevoel. Dit is het vaakst aangedragen voor kern Moerdijk, en het minst vaak voor Noordhoek (Inwonerspeiling Omgevingsvisie, 2021)
- + Uit Dorpsvisie Lage Zwaluwe blijkt een grote behoefte aan behoud van de basisvoorzieningen en ontmoetingsplekken. Veiligheid, toegankelijkheid en basisvoorzieningen zorgen ervoor dat zowel jong als oud in het dorp kunnen blijven wonen. Door ruimte te bieden aan woningbouw, ontstaat meer draagvlak voor behoud van voorzieningen.

Envelop 7: Veiligheid

1. Score

(wat zien we?)

Indicator BW	Gemeente Moerdijk		Gemeente Drimmelen		Gemeente Geetr.	
	#	Δ	#	Δ	#	Δ
Vaak onveilig voelen						
Ondervonden delicten						
Geregistreerde misdrijven	263/339	-	123/339	-	214/339	

2. Duiding

(wat zijn mogelijke verklaringen?)

Veiligheid

- + De powerportgemeenten zijn relatief veilige gemeenten; het aantal diefstallen, inbraken, overvallen, brandstichtingen en ernstige delicten (zedes en levensdelicten) is sterk ondergemiddeld, enkele specifieke uitzonderingen daargelaten - zoals woninginbraken binnen aantal inbraken in Geertruidenberg en Drimmelen en diefstal van motorvoertuigen in Moerdijk (Politie, NIPV, Waarstaatjegemeente)

3. Ambitie (wat willen de partners?)

a. Rijk

Veiligheid en een weerbare samenleving zijn topprioriteiten: weerbaarheid tegen dreigingen nationale veiligheid, contraterrorisme, versterken bewaken en beveiligen; digitale weerbaarheid; ondermijnende criminaliteit [tegengaan] en beschermen van de democratische rechtstaat; Rechtshandhaving en criminaliteits-bestrijding; Straffen en beschermen (Regeerprogramma)

b. Provincie Brabant

We streven naar een veilige fysieke leefomgeving door middel van ruimtelijke ordening, toezicht en handhaving, en het bevorderen van sociale veiligheid." (Omgevingsvisie); Excelleren in veiligheid (Havenstrategie 2030).

c. Powerportgemeenten

D: Leefomgeving is toegankelijk en veilig voor alle inwoners; De gemeente zet in op een integrale aanpak van veiligheidsvraagstukken, waarbij samenwerking met partners en inwoners centraal staat om criminaliteit en overlast te verminderen (Toekomstvisie 2040); Verminderen overlast, delicten met 5-10% (Int. Veiligheidsbeleid)

G: We onderhouden toegankelijke en veilige openbare ruimte; Voor criminelen is de gemeente een perfecte uitvalsbasis vanwege de goede verbindingen via land en water. Vanuit handhaving wordt hier actief tegen gestreden om de veiligheid van onze inwoners te beschermen en verbeteren (Omgevingsvisie); Verminderen overlast, delicten met 5-10% (Int. Veiligheidsbeleid)

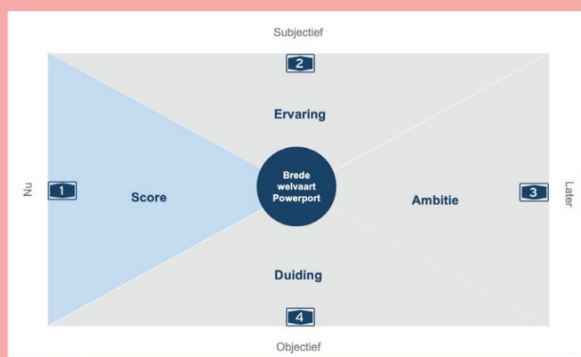
M: Veilige leefomgeving is de basis; Omslag naar duurzaam en veilig goederenvervoer via weg, spoor, water en buis (Omgevingsvisie); Wij zetten in op een veilige leefomgeving door strikte handhaving van veiligheidsnormen en het bevorderen van veiligheidsbewustzijn bij bedrijven en inwoners (Jaarplan Integrale veiligheid)

4. Ervaring (wat betekent dit voor inwoners?)

- + Een *veilige* leefomgeving is na *groen, duurzaam en schoon* leefomgeving de belangrijkste wens voor 2035 van inwoners van gemeente Moerdijk (Inwonersenquête Omgevingsvisie, 2021)

Envelop 8: Milieu

1. Score

(wat zien we?)

Indicator BW	Gemeente Moerdijk		Gemeente Drimmelen		Gemeente Geertr.	
	#	Δ	#	Δ	#	Δ
Natuurgebied per inwoner	180/342	-	85/342	-	273/342	-
Emissies van fijnstof lucht	269/342	-	77/342	>	303/342	>
Afstand openbaar groen	224/342	-	320/342	-	57/342	-
Natuur en bosgebieden	256/342	-	104/342	-	278/342	-
Broeikasemissie per inwoner	338/342	-	236/342	-	340/342	>
Kwaliteit zwemwater binnen		-	138/229	-		-
Kwaliteit zwemwater kust		-		-		-

2. Duiding

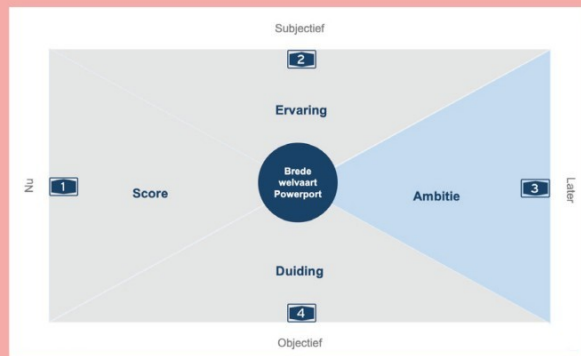
(wat zijn mogelijke verklaringen?)

Natuur, groen, water

- + Ontwikkeling van nieuw groen op Haven- en industrieterrein toont positief effect op hittestress, aanleg van zon op daken leidt tot positieve impact op duurzame energie en negatieve impact op hittestress (Klimaatstrategie Moerdijk, 2021)
- + Drimmelen beschikt over veel beschikbare natuur (toegenomen afgelopen jaren) (Omgevingsvisie Drimmelen)
- + De bodem van Powerport bestaat hoofdzakelijk uit zeeleij; die door hun goede waterhuishouding en vruchtbare grond zeer geschikt zijn voor landbouw. (Atlas Moerdijk 2040)

Emissies en waterkwaliteit

- + De gemeente Moerdijk kent met de haven en industrie een aantal grootverbruikers van energie (inclusief warmte) (Atlas Moerdijk 2040)
- + Ruim 46% van agrariërs is 55+, waardoor een 'golf' aan stoppers te verwachten komende jaren (Atlas Moerdijk 2040), dit geeft potentieel ruimte voor vernieuwing.
- + Gemeente Moerdijk heeft meer energiezuinige woningen, huizen met zonnepanelen en duurzame opwek dan het landelijk gemiddelde (Atlas Moerdijk 2040).
- + Drimmelen kent lage emissies van fijnstof vanwege de nadruk op agrarisch en toeristisch gebruik van land (Omgevingsvisie Drimmelen)

3. Ambitie (wat willen de partners?)

a. Rijk

Meer energieonafhankelijkheid en eigen duurzame energieproductie; groene groei [wordt] bevordert en schadelijke uitstoot verminderd; er wordt gestuurd op instandhouding van belangrijke natuur; klimaat-beleid moet draagbaar, haalbaar, uitvoerbaar zijn (Regeerprogramma); Volledig circulaire economie in 2050 (Nederland Circulair)

b. Provincie Brabant

Een sterke en veerkrachtige natuur, een schoon, robuust en klimaatbestendig watersysteem en vitale bodem, een toekomstbestendig en levendig platteland én het streven om de meest duurzame landbouw en voedselproductie van Europa te hebben in 2050 (Ruimtelijk Voorstel); In 2050 voor 100% duurzame energie gebruiken, grotendeels afkomstig uit Brabant. CO₂ uitstoot met 90% verminderen t.o.v. 1990 (...) Haalbaar, betaalbaar en met draagvlak; Opwek meer lokaal en meer afhankelijk van de natuur, meer grootschalige opslag warmte en elektra; Bij nieuwe functies in een gebied rekening houden met kwaliteit van bodem, water, lucht, cultureel erfgoed en natuur (Beleidskaders Energie, Milieu, Omgevingsvisie). Aanvullend: Land- en tuinbouw zoekleigebied Steenberg-Moerdijk ontwikkelt zich tot hoogproductieve, innovatieve hightech branche

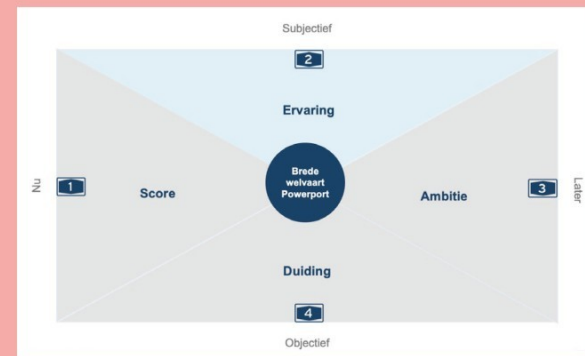
die zich steeds meer richt op circulaire economie (=teelt nieuwe gewassen). We borgen daarbij onze landschappelijke kwaliteiten waarin we de groene parels versterken en vergroten en nieuwe groene robuuste structuren binnen- en rondom onze regio met elkaar verbinden (RIA Stedelijke regio WBW)

c. Powerportgemeenten

D: We maken de overstap naar hernieuwbare energiebronnen; Drimmelen klimaatbestendig en waterrobuust.

G: Meer gebruik maken van duurzame energiebronnen en aanpassing aan steeds extremer weer; Inrichting van de leefomgeving draagt bij aan ambities klimaat en biodiversiteit; voldoende groen is in de woon-gebieden en nabij bedrijventerreinen. Bij toekomstige ontwikkelingen onderbouwen wat effect is op openbaar groen en parkvoorzieningen.

M: Water- en bodemsysteem sturend bij (nieuwe) ontwikkelingen; Nationale energie infrastructuur die hier landt is gekoppeld aan lokale of regionale opgaven; Realisatie van nationale energieprojecten vraagt om flankerende investering in lokale verduurzamings- en leefbaarheidsopgaven; Blijvend evenwicht tussen economische activiteit op het Haventerrein en milieudruk op mens en omgeving;

4. Ervaring (wat betekent dit voor inwoners?)

Leefbaarheid betekent voor bewoners van het dorp Moerdijk gelukkig zijn op de plek waar zij wonen. Dit geluk staat onder druk. Bewoners vinden kernwaarden "duidelijkheid, rust, ruimte erkenning en een sterke sociale structuur" belangrijk. (Leefbaarheid in Moerdijk: onze visie, 2024)

De belangrijkste wens voor 2035 van inwoners van gemeente Moerdijk is een groene, gevolgd door een duurzame leefomgeving (Inwonersenquête Omgevingsvisie, 2021)

Inwoners van Geertruidenberg ervaren bewoners relatief veel overlast van geluid, licht en/of luchtverontreiniging van de A27, A59 (knooppunt Hooipolder) en activiteiten op bedrijventerreinen en de Amercentrale (Milieu Geertruidenberg, 2024)

2.4 Brede welvaartsopgaven

De analyses van brede welvaart stand van zaken en streefwaarden op brede welvaart leiden tot de volgende 8 brede welvaartsopgaven voor Powerportregio Moerdijk.

1. Welzijn

Analyseresultaat

- + De Powerportgemeenten presteren gemiddeld op tevredenheid met het leven en uiteenlopend op tevredenheid met vrije tijd
- + Een deel van de verklaring ligt mogelijk in de veerkracht van mensen. Bij ouderen is er een lagere veerkracht en bij de beroepsbevolking een hogere veerkracht dan gemiddeld in Brabant
- + De ambities van de powerport zijn gericht op bestaanszekerheid en kwetsbare onderwerpen als sociale draagkracht en maatschappelijke infrastructuur
- + Een levendige maatschappij is een van de drijvers van de kwaliteit van leven van inwoners van het Powerport-gebied

Opgave

Investeren in kwaliteit van leven is investeren in bestaansrecht en sociaal-maatschappelijke structuren in de regio, die leidt tot een veerkracht en zelfredzaamheid bij inwoners.

2. Materiële welvaart

Analyseresultaat

- + De Powerportgemeenten presteren gemiddeld op besteedbaar inkomen
- + Het inkomen en de sociaaleconomische status in de 3 gemeenten is vergelijkbaar met het nationaal gemiddelde. Er zijn minder mensen met een laag inkomen, maar de economische groei ligt eveneens op een lager peil dan nationaal gemiddeld
- + Er liggen grote economische ambities op duurzame groei van de industrie, waar iedereen de vruchten van kan plukken
- + Huishoudens in het gebied hebben vaker moeite met rondkomen, de ervaren financiële stress ligt juist lager dan gemiddeld in Nederland en Brabant

Opgave

Interventies gericht op duurzame uitbreiding van industrie met een gunstig effect op bestaansrecht (koopkracht, inkomen) en welzijn van inwoners in het gebied.

3. Gezondheid

Analyseresultaat

- + De Powerportgemeenten presteren onder op de subthema's overgewicht, ervaren gezondheid en langdurig ziekten
- + Dit is deels te verklaren door autonome factoren (leeftijd bevolking) en deels door beïnvloedbare factoren als luchtkwaliteit en toegang sportvoorzieningen
- + De streefwaarden in beleid van partners gaan over preventie/bewegen als systeemoplossing voor gezondere bevolking. Voorkomen in plaats van genezen.
- + Mensen vinden gezondheid een van de belangrijkste thema's van brede welvaart en ervaren die als goed

Opgave

Interventies prioriteren die helpen om mensen langer in goede gezondheid te laten leven en daarmee zorgvraag uit te stellen.

4. Arbeid en vrije tijd

Analyseresultaat

- + De Powerportgemeenten presenteren gemiddeld tot bovengemiddeld op arbeidsparticipatie en werkloosheid. De bevolking is gemiddeld minder hoogopgeleid dan nationaal gemiddeld.
- + De verklaring voor een hoge arbeidsparticipatie en lage werkloosheid is de beschikbaarheid van (hoogwaardige, industriële) werkgelegenheid in de regio. De reistijd naar werk is in het westen van de regio hoger dan gemiddeld in Nederland. De regio is auto-georiënteerd.
- + De powerportpartners hebben de ambitie om kwaliteit van werk en te vergroten. Kwalitatieve werkgebieden en bedrijventerreinen, werkgelegenheid met hoge arbeidsparticipatie en duurzaam ondernemerschap zijn hier instrumenteel aan.
- + De tevredenheid met de huidige baan ligt op het landelijk gemiddelde.

Opgave

Verduurzaming, productiviteitsverhoging en sociale transformatie (o.a. arbeidsparticipatie) van in de regio aanwezige industrie.

5. Wonen

Analyseresultaat

- + De Powerportgemeenten presteren bovengemiddeld op woonkwaliteit: afstand tot sportterreinen, basisscholen en cafés.
- + Er is voldoende planvoorraad voor de behoefte aan wonen en regio kent aantrekkelijke kernen. De nuancering is dat de afstand tot voorzieningen in het algemeen hoger is dan gemiddeld en dat in iedere gemeenten de voorzieningen de gemiddelde leefbaarheid omlaag trekken.
- + Nieuwe woningen moeten volgens alle Powerportpartners leiden tot een kwaliteitsimpuls in de woonomgeving. Leefbaarheid in wijken en dorpen staat voorop in de woningbouwopgave.
- + Inwoners vinden voldoende woningen belangrijk, maar nog belangrijker is dat inwoners elkaar en de leefbaarheid vasthouden. Ons-kent-ons gevoel, voorzieningen en identiteit zijn hierin belangrijk.

Opgave

De woningbouwimpuls moet direct leiden tot verbetering van de leefbaarheid in wijken en dorpen. Vitale kernen en gemeenschappen zijn cruciaal voor de toekomst van wonen in de Powerportregio.

6. Samenleving

Analyseresultaat

- + De Powerportgemeenten presteren licht ondergemiddeld op samenleving, met vertrouwen in instituties en in anderen in gemeente Moerdijk als negatieve uitschieter.
- + We hebben geen aanknopingspunten gevonden die deze scores staven. Wel zien we dat mensen in Geertruidenberg tevreden zijn over het handelen van hun gemeentelijke overheid.
- + Maatschappelijke samenhang en deelname aan de maatschappij zijn cruciaal bij het ontwikkelen en vormgeven van nieuwe gebiedsfuncties. Het in gezamenlijkheid met de burger oppakken van investeringen biedt houvast in te maken keuzes.
- + Inwoners ervaren last van onzekerheid en vinden vooral duidelijkheid over hun situatie belangrijk. Verbondenheid en ons-kent-ons gevoel is een belangrijk kenmerk van de regionale samenleving.

Opgave

Het effect op versterken van sociale infrastructuur en maatschappelijke verbinding meewegen in investeringen en hanteren van duidelijke en consequente communicatie van beleidsrichting naar inwoners.

7. Veiligheid

Analyseresultaat

- + Er zijn enkel cijfers beschikbaar over geregistreerde misdrijven. Moerdijk trekt het gemiddelde van powerport op dit subthema omlaag.
- + Deze cijfers stroken niet met het relatief veilige karakter van de gemeente naar gemeten incidenten waaronder diefstallen, inbraken en ernstige delicten.
- + Veiligheid en een weerbare samenleving zijn prioriteiten. Landelijk is handhaving een belangrijk instrument, provinciaal en gemeentelijk ligt de focus op een veiligheid leefomgeving.
- + Een veilige omgeving is naast groen, duurzaam en schoon een belangrijke wens van inwoners voor 2035.

Opgave

Vergroten van veiligheid en weerbare samenleving door slimme (her)inrichting van ruimte en stricte handhaving van veiligheidsnormen.

8. Milieu

Analyseresultaat

- + De Powerportgemeenten presenteren onder op milieu, met name op gebied van emissies en groene kwaliteit
- + Er liggen kansen voor vergroening door verduurzaming van grootverbruikers van energie en warmte op het haventerrein en toevoegen van extra groen
- + Met name op energie en duurzaamheid liggen er grote ambities: van meer energieonafhankelijkheid en eigen duurzame energieproductie landelijk tot grootschalige opwek en teelt van nieuwe gewassen voor circulaire economie provinciaal en regionaal. Belangrijk daarbij is dat water en bodem sturend zijn en dat grote energie-investeringen flankerende investeringen in leefbaarheidsopgaven met zich meebrengen.
- + Een groene en duurzame omgeving is belangrijk voor inwoners, net als duidelijkheid over te maken keuzes. In Geertruidenberg zien inwoners graag een oplossing voor geluid, licht en luchthinder van de snelwegen en activiteiten op bedrijventerreinen.

Opgave

Grootschalige investeringen in energie en verduurzaming zijn opportuun en moeten zoveel als een positief effect hebben op een groene, duurzame en leefbare woonomgeving in de regio.

3. Hoe kan Brede welvaart de Powerport samenwerking helpen (eerste voorstel)

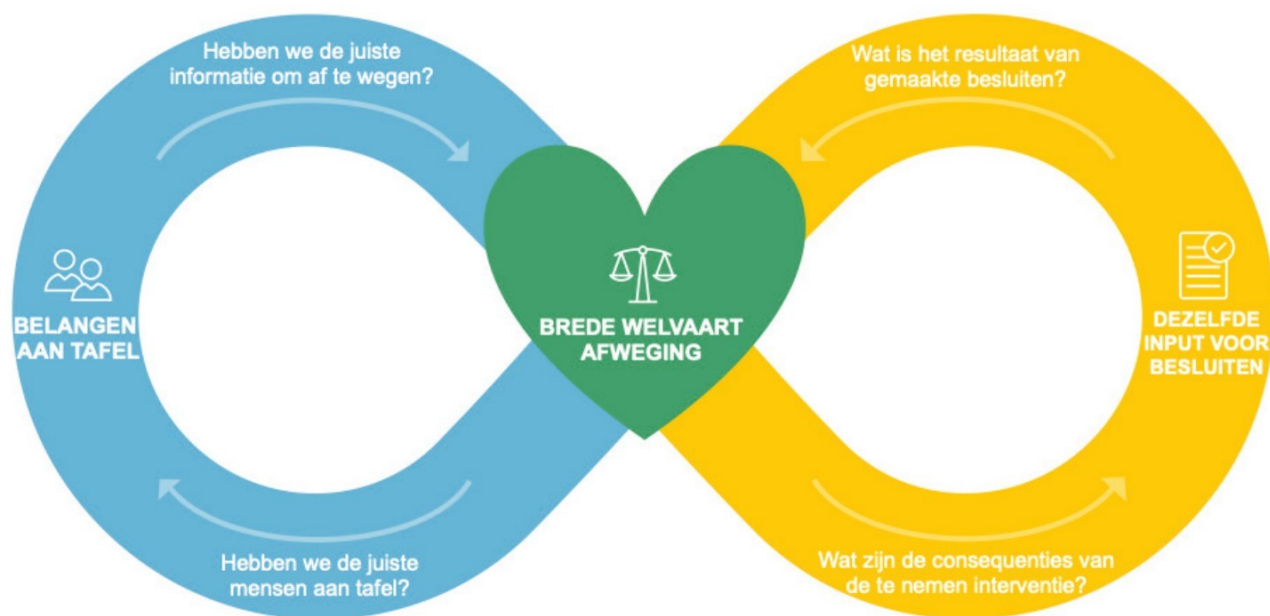
3.1 Naar Brede welvaart systematiek voor Powerport (eerste voorstel)

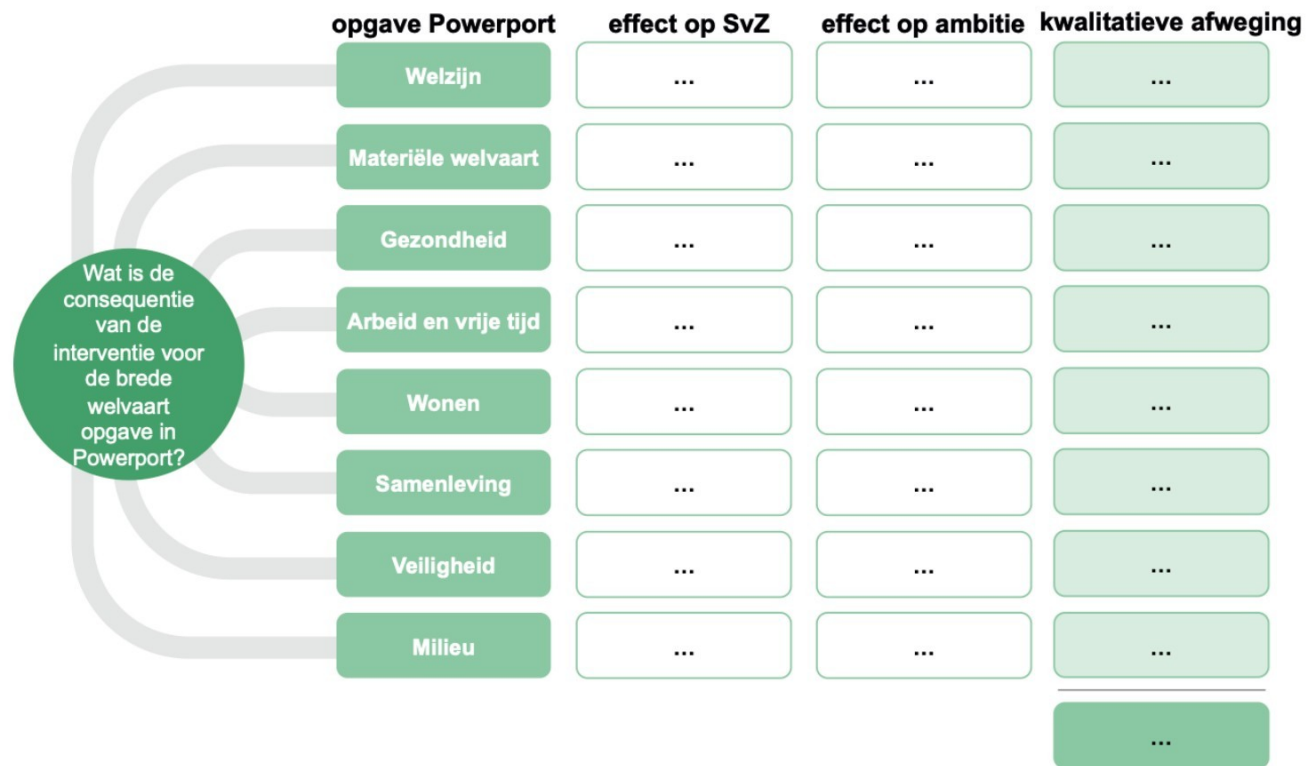
Het doel van de Powerport-partners is om brede welvaart als systematiek onderdeel te maken van de powerport samenwerking. Brede welvaart is daarbij een hulpmiddel om discussies integraal te voeren en zo tot best mogelijke input te komen voor besluitvorming. De input voor besluitvorming bestaat uit een afweging van varianten, programma's, interventies op basis van de 8 opgaven van brede welvaart voor de Powerportregio (2.4). Structureel integraal afwegen kan alleen als brede welvaart als werkwijze onderdeel wordt van de powerport samenwerking.

Onderstaand conceptueel model verbeeldt ons voorstel voor een brede welvaartsystematiek voor Powerport:

Onderwerpen breed beschouwen en beter afgewogen keuzes is gestoeld op brede welvaart afweging (het groene hart in het conceptueel model) gericht op de 8 opgaven van brede welvaart voor Powerport. Dat kan actief: wat is het effect van voorliggende investeringen of plannen op de brede welvaartsopgaven? Maar ook proactief: welke investeringen zijn nodig om streefbeelden te verwezenlijken?

Onderstaand afweegkader biedt houvast om systematisch per investering, beleidsinterventie of strategische ontwikkelrichting de brede welvaartsbijdrage in beeld te brengen. Het kader helpt partners duidelijk te maken wat het effect/de bijdrage van de investering is op de stand van zaken en ambities op brede welvaart. Zoals bijvoorbeeld: wat is het verwachte effect van een grootschalige energie-investering op welzijn, woonkwaliteit of veiligheid cijfers en ambities in het gebied. Deze methodiek is geïnspireerd op het Denkkader Brede Welvaar I&W zoals het Rijk dit hanteert en toegesneden op de Powerport-context.

Met alleen afwegen zijn we er niet. Het is van belang dit op basis van de best beschikbare informatie te doen. Dat betekent de juiste **belangen aan tafel**: Zitten de juiste informatiedragers en belanghebbenden aan tafel? En hebben we de juiste informatie om een afweging te maken? (of zijn er aanvullende analyses nodig?). De juiste belangen en informatie zijn hierbij per definitie case specifiek. Bij afwegingen over watermanagement hebben we immers andere belangen (en dus partijen) aan tafel dan bij afwegingen over investeringen in weginfrastructuur.

Op basis van de brede welvaartsafweging krijgen we een beeld van de voors en tegens en daarmee consequenties van te nemen beleidsinterventies. Brede welvaart betekent goed afwogen besluiten nemen op basis van integrale informatie.

Dat betekent dat het van belang is om de resultaten van de brede welvaartsafweging vast te leggen zodat alle Powerport partners besluiten nemen op basis van de zelfde informatie: **dezelfde input voor besluiten**. Het resultaat van een besluit om een investering wel of niet (of anders) te doen leidt tenslotte tot een vervolgvraag: wat is het resultaat van ons besluit en wat is de next step?

In de vervolgfase (fase 3) van de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk vervolmaken we deze systematiek en kijken we hoe dit praktisch onderdeel kan worden van de nog uit te werken governance-opzet. Ook gaan we bestuurlijk oefenen met het toepassen van brede welvaart op de drie denkrichtingen.

Memo

Aan	Stuurgroep Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk
Van	Kernteam Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk
Datum	11 maart 2025
Onderwerp	Brede welvaart advies kernteam Powerport

In de rapportage Ontwerptafel Powerport Regio Moerdijk Brede Welvaart (h3) is een eerste voorstel opgenomen hoe de systematiek van Brede welvaart de Powerport samenwerking kan helpen. Op basis van het voorstel heeft een werksessie met kernteam Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk plaatsgevonden. Doel hiervan was om te oefenen met brede welvaartsafweging, leerervaringen vast te leggen en aanknopingspunten voor verbetering van de systematiek in de volgende fase te benoemen.

Inleiding

Op dinsdag 25 februari 2025 heeft het kernteam een werksessie gehouden waarin brede welvaart werd toegepast op een praktijkcase van de Powerport opgaven. De werksessie had als doel om te experimenteren met de reeds opgezette systematiek om daarbij te ondervinden of deze toepasbaar is voor de Powerport opgaven.

Werksessie:

Aanwezigen van het kernteam acteerde tijdens de werksessie als zijnde 'commissie brede welvaart Powerport'. Hierbij behandelde deze fictieve commissie de praktijkcase POM 380kV station aan de hand van de drie hoofdstappen van het lemniscaat (zoals opgenomen in de rapportage *Ontwerptafel Powerport Regio Moerdijk – Brede welvaart dd. 22 januari 2025*):

1. De juiste informatie op en belangen aan tafel
2. Brede welvaartsafweging
(in dit geval de thema's materiële welvaart, samenleving en milieu)
3. Dezelfde input in besluitvorming

De eerste stap richtte zich op het vaststellen van de belangen die aan tafel moesten zitten. Hierbij werd benadrukt dat zowel degenen die profiteren van de projecten als degenen die mogelijk overlast ervaren, vertegenwoordigd moeten zijn. Er werd aandacht besteed aan de vraag of de juiste informatiedragers aanwezig waren en of er aanvullende analyses nodig waren om een goed geïnformeerde afweging te maken.

In de tweede stap werd de brede welvaartsafweging besproken, waarbij de impact van de opgaven werd geanalyseerd op basis van de drie hoofdthema's van brede welvaart: materiële welvaart, samenleving en milieu. Bij deze afweging werd ook stilgestaan om een realistische balans te zoeken tussen de positieve effecten maar ook de negatieve effecten van de opgaven op verschillende schaalniveaus.

De laatste stap ging over het delen van dezelfde input voor besluiten.

Leerpunten n.a.v. werksessie:

Tijdens de reflectie op de praktijkcase kwamen de volgende leerpunten naar boven die van belang zijn om mee te nemen in het vervolgtraject.

m.b.t data en belangen aan tafel

- *Representatie van belangen.*
Het is essentieel om vertegenwoordigers aan tafel te hebben die zowel de baten als de overlast van de projecten ervaren. Deze vertegenwoordiging zorgt ervoor dat alle relevante perspectieven in de afweging meegenomen worden.
- *Kaders stellen aan de analyse.*
Het is van belang om vooraf kaders te stellen aan de analyse om te voorkomen dat deze te gedetailleerd en onnodig ingewikkeld wordt.
- *Beschikbare informatie benutten.*
Het is van groot belang om de reeds beschikbare informatie optimaal te benutten, zoals de MER van de afzonderlijke projecten. Dit voorkomt onnodige dubbel werk en zorgt ervoor dat de afweging is gebaseerd op betrouwbare data.
- *Kwalitatieve data in thema's.*
Het is niet alleen belangrijk om objectieve en kwantitatieve data te gebruiken, maar juist ook kwalitatieve data, zoals de gevoelens en emoties van betrokken inwoners en belanghebbenden. Gevoel en emotie van de betrokken inwoners en belanghebbenden doen er toe.

m.b.t. brede welvaart als afwegingskader

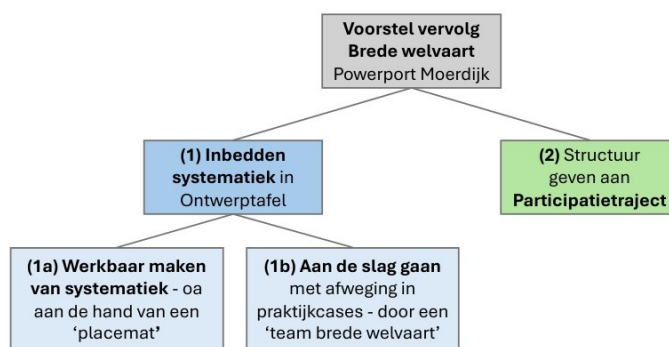
- *Hulpmiddel.*
Brede welvaart is een manier, een werkwijze om de best beschikbare informatie en verschillende belangen op tafel te krijgen. De systematiek helpt om beter afgewogen keuzes te maken waarin 'wat de mens belangrijk vindt' wordt meegenomen. Keuzes blijven daar altijd casus-specifiek.
- *Afwegingsscenario's.*
Bij de afweging van ontwikkelingen moet niet alleen worden gekeken naar de scenario's waarin deze ontwikkelingen wel plaatsvinden, maar ook de gevolgen van de afwezigheid van deze ontwikkelingen. Dit biedt een breder beeld van de potentiële impact.
- *Schaalniveaus van afweging.*
De afweging van de brede welvaart moet plaatsvinden op drie verschillende schaalniveaus: lokaal, regionaal en nationaal. Dit zorgt ervoor dat zowel de lokale impact als de bredere regionale en nationale effecten in ogenschouw worden genomen.
- *Analyseren van effecten van de opgaven op brede welvaart.*
Het is van belang om te focussen op de analyse van effecten van de projecten op brede welvaart. In een later stadium zal pas gekeken naar mogelijke compensatie voor de onevenredig getroffen doelgroepen. Dit voorkomt dat compensatie te snel of te vroeg wordt ingezet, zonder volledige overweging van de bredere impact.

m.b.t. implementatie

- *Timing van advies.*
Het moment van advies is van belang. In deze casus waren er twee belangrijke momenten voor advies: voor de NRD en voor de keuze VKA.
- *Aparte analyse voor projecten die eerder plaatsvinden.*
Alle projecten die onderdeel maken van de Powerport opgave moeten worden afgewogen volgens de brede welvaart analyse. Projecten die vooruit lopen moeten voor besluitvorming van die individuele projecten een apart advies krijgen op brede welvaart.
- *Onafhankelijke begeleiding van de commissie.*
De commissie dient begeleid te worden door een onafhankelijke voorzitter die zowel het proces bewaakt als de technische inhoud goed begrijpt. Deze rol is essentieel om ervoor te zorgen dat de casus vanuit alle hoeken wordt bekeken en dat de commissie niet kiest om alleen naar gemakkelijke oplossingen maar ook stimuleert om naar andere kanten te kijken. Binnen de praktijkcasus werkte het goed dat de verschillende rollen door twee verschillende personen werd uitgevoerd.

Voorstel

Op basis van de leerpunten en bevindingen uit de werksessie vraagt het kernteam bij de stuurgroep om een opdracht om brede welvaart op 2 manieren onderdeel te maken van de fase 2c van Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk:

(1) Inbedden systematiek in Ontwerptafel

Eind van fase 2b is een concept systematiek voor brede welvaartsafweging van Powerportopgaven. Fase 2 c gebruiken we om de systematiek te verbeteren en nog concreter te maken. Dit doen we door:

(1a) Werkbaar maken van de systematiek

We passen de voorgestelde benaderingswijze en het afwegingskader aan zodat deze nog beter past bij wensen en gebruiksdoelen van Powerport Moerdijk. Zo maken we onder andere onderscheid tussen effecten naar schaalniveaus. De benaderingswijze (lemniscate) en het afwegingskader vertalen we naar een leesvriendelijke 'placemat'. Dit is een praatplaat die helpt om de systematiek toe te passen.

(1b) Aan de slag gaan met afweging in urgente cases

Om de systematiek goed te kunnen inbedden is het van belang dat we gewoon beginnen, en onderweg de systematiek verder fijn slijpen. Uiteindelijk willen we brede welvaart toepassen op de integrale ontwikkelrichtingen van de Powerport regio. Nu al gaan we aan de slag met toepassing op een aantal cases dat nu gezien de nadere beslismomenten aandacht van ons vraagt (Nederwiek III, POM380Kv, ..). Een 'team brede welvaart'(*) gaat hiermee aan de slag. Dit team geeft gevraagd en ongevraagd advies aan bestuurders o.b.v. van de best beschikbare informatie en afweging, om hen in staat te stellen beter afgewogen keuzes t.a.v. Powerport opgaven te nemen.

(2) Structuur geven aan Participatietraject

In fase 3 van de Ontwerptafel start een periode van participatie. De thema's van brede welvaart kunnen structuur geven aan deze participatie. De placemat zoals te ontwikkelen in 1a van de aanpak helpt om de juiste kwalitatieve informatie op te halen bij relevante betrokkenen op basis van de 9 brede welvaartthema's. Van deze werkstroom brede welvaart dragen we in fase 2c bij aan de voorbereiding van de participatie in fase 3.

De resultaten van beide werkstromen worden vastgelegd in een notitie dat als onderlegger meekan richting BOL-besluit over Ontwerptafel fase 3. In deze notitie krijgen onder andere kaders en spelregels voor toepassing en inpassing in de samenwerking een plek.

Conclusie

De werksessie van 25 feb. heeft aangetoond dat het toepassen van brede welvaart als systematiek en analysekader van belang is voor het nemen van goed onderbouwde beslissingen met betrekking tot de Powerport-opgaven. Om brede welvaart onderdeel te maken van de Powerport samenwerking zoals gevraagd door het BOL zetten we concreet in de komende fase de volgende stappen:

- (1a) Werkbaar maken en verfijnen van systematiek en opstellen van een placemat;
- (1b) Aan de slag zetten van een 'team brede welvaart' dat bezig gaat met brede welvaartsafweging op praktijkcases; en
- (2) Vanuit brede welvaart bijdragen aan het richten van de participatie met als doel om goede kwalitatieve informatie op en belangenvertegenwoordigers aan tafel krijgen